



Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Talousvaliokunta

Lausunto
19.4.2022

Viite: Eduskunnan talousvaliokunnan julkinen asiantuntijakuuleminen kansalaisaloitteesta KAA 11/2019 vp
Lakialoite F2 ja F3 luokkiin kuuluvien pyroteknisten tuotteiden käytön rajoittamiseksi

Asiantuntijalausunto talousvaliokunnalle

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle ja sääntelyvastuulle kuuluu ilotulitteita koskeva turvallisuussääntely, muun muassa kansalaisaloitteessa muutettavaksi ehdotettu laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (jäljempänä kemikaaliturvallisuuslaki 390/2005).

Kansalaisaloitteessa ehdotetaan tiukennuksia sääntelyn nykytilaan. Kansalaisaloitteessa esitetään muutettavaksi kemikaaliturvallisuuslakia ja sen nojalla annettuja asetuksia siten, että EU:n pyrotekniikkadirektiivissä (2013/29/EU) tarkoitettujen luokan F2 ja F3 ilotulitteiden kuluttajakäyttö kielletäisiin. Lakialoitteen tarkoituksena on vähentää ilotulituksista aiheutuvia haittoja, erityisesti ilotulitteista johtuvia silmä- ja muita vammoja ja tulipaloja, sekä edistää uudenvuoden- ja venetsialaisjuhlijoiden turvallisuutta, lievittää eläinten ilotulitteisiin liittyvää stressiä sekä hillitä ilotulittamiseen liittyvää ympäristön kuormittumista. Aloite rajaisi varsinaisten ilotulitteiden käytön vain ammattilaisille. Kuluttajakäytön kieltö ei koskisi pienimpiä pyroteknisiä tuotteita, kuten tähtisadetikkuja, pieniä paukkupommeja tai kipinäsuihkuja. Kansalaisaloitteessa ehdotetaan kiellettäväksi myös luokan F2 ja F3 ilotulitteiden hallussapito kuluttajilta sekä ehdotetaan kiellon rikkomista rangaistavaksi räjähdessäännösten rikkomisena.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että tiettyjen tuotteiden rajaaminen kokonaan pois Suomen markkinoilta edellyttää laajaa kokonaisharkintaa toimenpiteen eri kokonaisvaikutuksista. Vaikka ilotulitteista ja niiden käytöstä säädetään työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lainsäädännössä edellyttää ilotuliteturvallisuuden tehokas parantaminen kokonaisvaltaista vaikutusten tarkastelua eri hallinnonalojen näkökulmasta.

Aloitteen käsittelyn tässä vaiheessa työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin.

EU:n tuotesääntely ja tuotteiden vapaa liikkuvuus

EU-tasolla pyroteknisten tuotteiden vaatimuksenmukaisuudesta säädetään EU:n pyrotekniikkadirektiivissä (2013/29/EU). Direktiivin tarkoitus on varmistaa se, että jäsenvaltioilla on yhteinen sääntelykehys, jotta tuotteet ovat turvallisia ja voivat liikkua EU:n sisämarkkinoilla vapaan liikkuvuuden periaatteiden mukaisesti. Kansallinen poikkeaminen (tuotteen markkinoillaolon kieltäminen) näistä lähtökohdista vaatii vahvat perusteet muun muassa sille, miksi tavoitteita ei ole mahdollista saavuttaa muilla keinoin.

Direktiiviä sovelletaan myös kuluttajakäyttöön tarkoitettuihin F1, F2 ja F3 luokkien ilotulitteisiin. Direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenmaa voi rajoittaa F2 ja F3 luokkien tuotteiden markkinoille saattamista yleiseen järjestykseen tai turvallisuuteen taikka ihmisten terveyteen ja turvallisuuteen tai ympäristönsuojeluun liittyvistä syistä.

Direktiivi on kansallisesti täytäntöönpantu vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetulla lailla (390/2005), räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta annetulla valtioneuvoston asetuksella (819/2015), pyroteknisten tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetulla lailla (180/2015) ja sen nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella (719/2015), eräitä tuoteryhmiä koskevista ilmoituksista laitoksista annetulla lailla (278/2016) sekä eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetulla lailla (1137/2016).

Työ- ja elinkeinoministeriön tietojen mukaan Euroopan komissio on aloittamassa selvityksen pyrotekniikkadirektiivin uudistamisesta tänä vuonna. Jäsenmaissa on esiintynyt huolta ilotulitteiden vaatimustenmukaisuudesta. Tanskan ja Alankomaiden tekemässä selvityksissä ilotulitteiden vaatimuksenmukaisuutta koskevissa asiakirjoissa ja merkinnöissä sekä ilotulitteiden vaatimuksenmukaisuudessa oli havaittu puutteita, jotka johtuivat ilotulitteiden tuotantoprosessin puutteista. Tässä vaiheessa ei ole vielä tiedossa, miltä osin komissio tulee esittämään muutoksia direktiiviin.

Työ- ja elinkeinoministeriö huomauttaa myös, että kansalaisaloitteessa esitetty täyskielto kuluttajatuotteille tulisi ilmoittaa komissiolle ja muille jäsenvaltioille direktiivin 2015/1535 mukaiseen teknisten määräysten ilmoitusmenettelyyn määräaikaisten puitteissa ennen ehdotuksen hyväksymistä ja lain vahvistamista, koska muutoksella olisi merkittävästi vaikutusta tuotteen vapaaseen liikkuvuuteen. Menettelyssä Euroopan komissio ja muut jäsenvaltiot esittävät arvionsa siitä rikkooko esitetty kansallinen sääntely sisämarkkinoiden periaatteita. Menettelyllä olisi vaikutusta kansalaisaloitteessa esitetyn kansallisen sääntelyn voimaantulon aikatauluun.

Turvallisuuteen liittyviä näkökohtia

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että ilotulittamisen turvallisuussääntelyä on kemikaaliturvallisuuslain muutoksilla kiristetty viimeisten 20 vuoden aikana. Ilotulitteiden myynti- ja ampumisaikoja on lyhennetty. Haitalliseksi todettuja ilotulitteita on karsittu markkinoilta. Ilotulittajien ikäraja on nostettu ja ilotulitteiden ampujille on säädetty velvoite käyttää suojalaseja. Näillä toimilla vakavien ilotulitteista aiheutuvien silmävammojen määrä on vakiintunut. Myös viranomaisyhteistyötä ja -viestintää, erityisesti Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimesta, on tehty. Onnettomuuksia kuitenkin tapahtuu ja ilotulitteiden käytöstä aiheutuu haittoja sekä käyttäjille että sivullisille.

Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää huomiota siihen, että kansalaisaloitteessa ei ole arvioitu aloitteessa ehdotetun täyskiellon mahdollisia negatiivisia vaikutuksia yleiseen turvallisuuteen. Ministeriö toteaa, että on mahdollista, että kansalaisaloitteessa esitettyä kieltoa kierrettäisiin tuomalla ilotulitteita naapurimaista tai tilaamalla ilotulitteita enenevässä määrin verkkokaupasta ulkomailta, joissa ilotulitteita on sallittua myydä kuluttajille. Ehdotettu täyskielto saattaisi lisätä laittomien kuluttajailotulitteiden määrää Suomessa ja lisätä niiden laitonta käyttöä ja hallussapitoa kuluttajilla, mikä voisi lisätä viranomaisvalvonnan tarvetta ja siirtäisi painopistettä valvonnassa rikosten torjuntaan.

Elinkeinoon liittyviä näkökohtia

Kansalaisaloitteessa esitetään kuluttajien ilotulittamisen vaihtoehtona julkiset ammatilaisten järjestämät ilotulitusnäytökset. Aloitteessa esitetään, että tämä voisi kompensoida alan liiketoiminnan menetyksiä avaamalla uutta ilotulitusnäytöksiin perustuvaa liiketoimintaa. Työ- ja elinkeinoministeriön käsityksen mukaan ilotulitealan liiketoiminnan ydin on vuodenvaihteen kuluttajamyynä, jonka rinnalla alan yritykset voivat tuottaa

myös ilotulitusnäytöksiä. Ministeriön tämän hetkisen käsityksen mukaan pelkkiin näytöksiin keskittyvään toimintaan ei ole laajaa kysyntää.

Ministeriö toteaa lisäksi, että alalle tulon edellytykset ovat varsin korkeat ammattilaisten järjestämien ilotulitusnäytösten osalta. Toiminta edellyttää Tukesin hyväksynnän lisäksi myös luvanvaraiset räjähdetarastot ja alueet ilotulitteiden ammunalle tuotevalvonnan ja koulutuksen tarpeisiin. Tällaisten kohteiden perustaminen on työlästä toimintaan liittyvien laajojen suojaetäisyysvaatimusten takia.

Muita mahdollisia keinoja ilotuliteturvallisuuden parantamiseksi

Voimassaoleva kemikaaliturvallisuuslaki antaa pelastusviranomaiselle mahdollisuuden kieltää ilotulittaminen taajamissa erikseen määrättävillä alueilla. Käytännössä tällaisia alueita ovat ydinkeskusta ja torit sekä alueet, mihin kokoontuu paljon ihmisiä. Tätä mahdollisuutta on kaupungeissa käytetty ja tulokset turvallisuuden osalta ovat olleet positiivisia. Ilotuliteturvallisuuden parantamisen kokonaisharkinnassa tulisi arvioida myös niitä turvallisuusparannuksia, joita voitaisiin saavuttaa ilotulittamiseen liittyvillä rajoituksilla.

Mikko Holm
hallitusneuvos, tiimipäällikkö